

NAMMCO-P ILISIMATUUSSUTSIKKUT KOMITEATA 20-SAANNIK
ATAATSIMIINNERANIT
NALUNAARUSIAQ

Reykjavik, Island, 13.-16. november 2013
(Aarrit pillugit immikkoortoq)

Aarrit

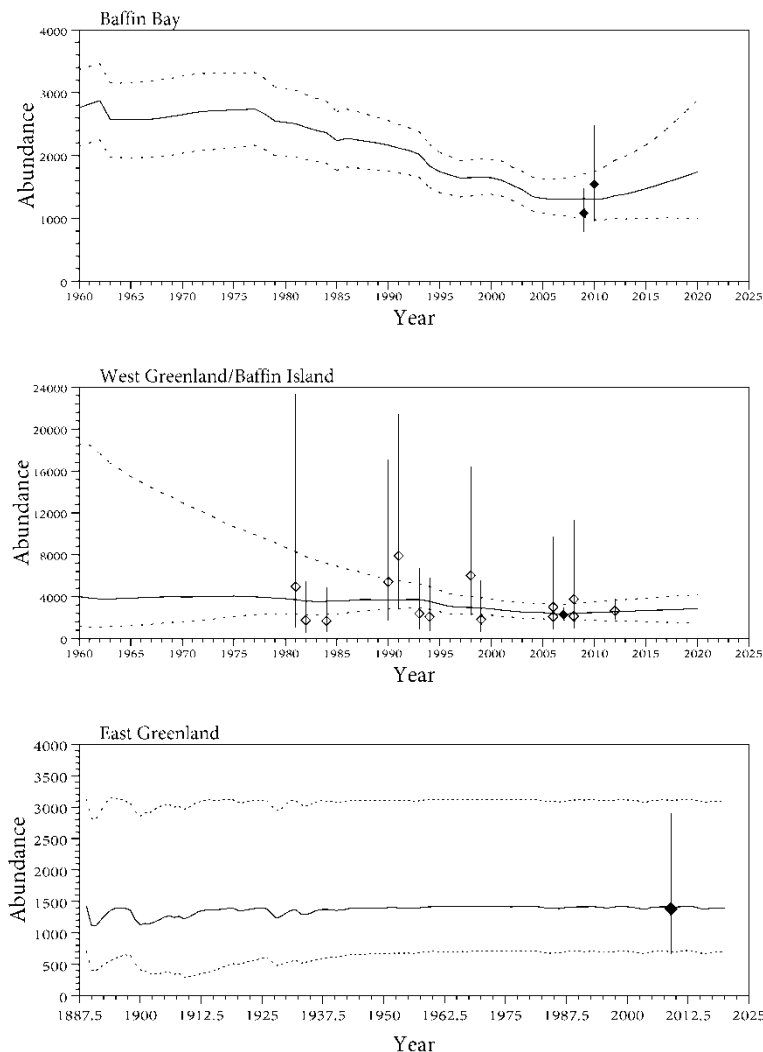
Aarrit uumasogatigiiaat pingasuupput ukunaniittut: Baffinip Kangerliumanersuani 2009-mi 1.238-nut 2010-imilu 1.759-inut (CV 0.19;0.29) missingerneqarput, Kitaani/Baffinip Qeqertaani 2.500-nut (CV 0.17) missingerneqarput kiisalu Tunumi 1.430-nut (CV 0.45) missingerneqarlutik. Aarrit Nunatta Kitaata Avannaanni Smith Sundimi 2010-2013-imi upernaakkut nalunaaqutserneqartut Canadap imartaannut julimi nuupput novembarimilu Nunatsinnut uterlutik, upernaarlu angullugu tassaniillutik. Nalunaaqutsiineq upernaakkut timmisartumik iluarsiilluni kisitsinissamut tapertaavoq.

Kitaani 2006, 2008 aamma 2012-imi ukiuunerani timmisartumik kisitsinermi missingiinerit qanoq akuttutigisoqarneranut naliliilluni piffissaliinermut atorneqarput, siusinnerusukkullu aarrinut Kitaani ukiisartunut piffissaliinerit (1989-1999) piffissami sivisunerusumi qanoq pisoqarsinnaaneranut paasissutissatut atorneqarput.

Suleqatigiissitap naliliinerani oqaluttuarisaanermi pisanut kisitsisit appasissut qaffasissullu ilanngunneqarput, tassungalugu ilanngunneqarput "struck and lost" (pissatat annaasallu). Tamanna Baffinip Kangerliumanersuani aamma Kitaani/Baffinip Qeqertaani annaaneqartunut agguaqatigiis-sillugu kisitsisinngorlugu 15%-it missaanniippoq, Tunumilu annaaneqartunut 11%-t missaanniil-luni. Ikiliartortitsinernut tamarmiusunut kisitsisitigut takussutissat eqqortut pingaaruteqarput, SC-miillu **sakkortunerpaamik inassutigineqarpoq** Nunarput uumasunut tamanut annaaneqartunut nalunaarusianik tatiginartunik takutitsisariaqartoq. Qulaani kisitsinut aarrit Qaanaami 1987-ip 1991-illi akornanni pisarinqarsimasut 376-it atorneqarput.

Takussutissap tulluurtuunissaa uumasut inerilluarsimasut toqqarnissaannut ilisarnaataavoq. Baffinip Kangerliumanersuani uumasut piaoqiornerat pitsaanerpaamik takussutissaqartinniarlugu takussu-tissap tamakkiisup (Fig 1, qullerpaaq) atorneqarnissaa isummerfigineqarpoq. Oqaluttuarisaanermi pisarineqartut pissutaallutik uumasogatigiiaat soq taamak ikilieriartigisimanerat takujuminaappoq 1950-ikkut sioqqullugit pisanut amigartumik nalunaarusiortoqartarsimanagera pissutaalluni. 1960-ikkunniit 2007 angullugu missingerlugu appararneq 63%-iuvoq, pisarineqartullu ikilieriarterisa kingunerannik (~140 til ~70) uumasogatigiiaat amerleriarisimallutik. 2014-imi aarrinut peqassuseq takussutissami 1.430-inut (95 % CI 999-2.170) ukiumut nalinginnaasumik 7,7%-imik amerleriar-tussatut (95 % CI 6,4-9,5 %) aammalu 2014-imi 120-inik (95 % CI 73-180) taarserneqartussatut missingerneqarput.

Massakkt qanoq peqartigisarneranut sivisuumik takussutissat ataqatigiinnissaanut ajornartorsiuteqartoqarnera pissutaalluni aarrit Kitaaniittut/Baffinip Qeqertaaniittut oqaluttuarisaanikkut qanoq ingerlasarnerat paasiuminaappoq. Takussutissiaq amerliartupiloornermut tunngasoq matumani tatiginanngilaq amerliartornermut missingiineq pisariaqartinneqartoq atorsinnaanngimmat. Ajornartorsiulli qaangerneqarpoq uumasoaqatigiiaanut takussutissanut iluarsisut (Fig 1, qiterleq) 1960-ikkunni ineriartortitaq ikiorsiullugu. Taanna atorlugu uumasoaqatigiiaat missinger- neqarput, aarillu 1960-imi 4.000-iniit (95 % CI 1.210 - 18.600) 2007-imi 2.360-inut (95 % CI 1.720 – 3.280) ikileriarsimapput. Taamaalisoaqarnerani ukiumut pisarineqartartut 100-t sinnerlugit ikileriarpit 60-t missaanniilerlutik, 2014-imi missiingineq malillugu uumasoaqatigiiaat amerliartoqqilerput 2.630-inngorlutik (95 % CI 1.640 – 3.790) 120-inillu (95 % CI 42-180) taarserneqarlutik.

Iluseq 1. Kalaallit Nunaanni aaveqatigiiaat pingasuusut amerlassusiisa siumut missingersorneqarneri 95 %-imik akuttussutsimik missingiinerterlugit, amerlasuut (diamant qajannaatsoq) aamma amerlakannersut (diamant ammasoq). Titarnerit tamakkiisumik qaffatsinneqarsimasut tassaapput qiterliit titarnerillu kittorartaartut tassaallutik siumut 95 %-imik naatsorsukkat.

Kitaanut akuttussutsimut missingiinerit nutaat aamma uumasut ukiuinut paasissutissanut takussutissat Baffinip Kangerliumanersuaneersut iluaqutigalugit killiffinnut missingiinerit pitsanngori-

arput. Tamakkiisumik ikiliartornerup uumasogatigiaallu amerleqqinnissaannut ilimanassutsip akornanni uumasunut Baffinip Kangerliumanersuaneersunut aamma Kitaaneersunut/Baffinip Qeqertaaneersunut missingerlugu nalilersuineq Tabel 1-imi takutinneqarpoq. 2014-imiit 2018-imut uumasut 70%-imik ilimanaatilimmik amerliartornissaat anguniagaqaraanni Baffinip Kangerliumanersuani uumasut 93-it sinnerlugit aamma Kitaani/Baffinip Qeqertaani uumasut 100-t sinnerlugit pisarineqartassangitsut **inassutigineqarpoq**.

Tabel 1 Baffinip Kangerliumanersuani aamma Kitaani/Baffinip Qeqertaani uumasogatigiaat ikiliartornissaannut qaffasissutsit arfinillit pillugit uumasut 2014-imiit 2018-imut amerliartornissaannut missingiineq ilimagineqartoq. Aarrit Candamiunit kalaalliniillu aallaallugit annaasat ikiliartornernut tamarmiusunut naatsorsuutigineqarpoq. Taamatut ikiliartortitsinermi angutivianersut arnaviaanersulluunniit erseqqissumik takussutissaqanngilaq.

Ikiliartortitsinerit	75	80	85	90	95	100
Baffinip Kangerliumaners.	0.94	0.86	0.81	0.75	0.67	0.58
Kitaa / Baffin Island	0.87	0.85	0.81	0.78	0.74	0.70

Tunami uumasut 1888-imi europamiut oqaluttuarisaanikkut siullermeerlutik puisinniartalernerannut sanilliullugu amerleqqissimagunarput. Qanoq uumasogatigisimanera nalorninartoqarpoq. Peqasutsit naatsorsornerisa takutippaa uumasut amerlassusigisartagaat allannungaartarsimanngitsut (titartagaq 1, alleq) 1890-imi ikileriarnepaagamik amerlanerpaaffiisa 80 %-iianaanik amerlassuseqalersimallutik sulilu kigaatsumik amerliartorlutik ullummikkusut amerliartunngitsutut amerlassuseqalerlutik, amerliartornerili kigaallassimallutik 1957-imi 3 %-iinanggorlutik oqaluttuarisaaneq eqqarsaatigalugu aatsaat taamak appasitsigalutik.

Angutivissat amerlanerungaatsiarput, pingaarnerusutigullu pisarineqartartut ikinnerullutik. Ukiut ilallugit pisarineqartunut paasissutissat ilanngukkaanni takuneqarsinnaavoq piniarneq suli nungusaataanngitsoq, naliliinerlu kingulleq malillugu ukiumut ikiliartortitsinermi uumasut katillugit 20-t sinnertannginnissaannut **inassuteqarneq** aalajangiusimaneqartariaqarluni.

SC-mi R-2.6.6 oqaluuserineqarpoq, pisassiissutillu atorineqanngitsut nuunneqarnissaat pillugu biologinit tunngavilersuisoqanngilaq. Nuussisarnerit piffissap ingerlanerani amerliartortitsilluni aamma/imaluunniit naliliinerit akimorlugit ingasaanneqassappata ajornartorsiutinik pilersoqassaaq, Nakkutilliinermullu komite (MC) erseqqinnerusumik apeqquteqartinnagu erseqqinnerusumik inassuteqarnissaq ajornakusoortutut isigineqarpoq.

Svalbardimi aarrit misissuiffigineranni 2012-imi naammassineqartumi takuneqarsinnaavoq aarrit tamakkiisut arnavissallu piarallit 2006-imut sanilliullugu amerliartulersimasut. Assiliviit ikior-siullugit uninngaartarfiit akornusersorneqannginnissaannut misissuineq ingerlaannassaaq. 2014-imi nalunaaqutsersuinissamut aningaasalersuisussamik pissarsisoqarpoq, tassanilu uumasut ataasiakkaat sikuq allangoriartorneranut qanoq qisuariartarnerat misissuiffigineqassalluni.